

ЗМІСТ

<i>Посилка для серфера</i>	<i>5</i>
<i>Точка зміни зору</i>	<i>21</i>
<i>Г'юманти Наталі</i>	<i>36</i>
<i>Спадщина Посоха</i>	<i>50</i>
<i>Сімейна справа</i>	<i>63</i>
<i>Батальйон ненароджених</i>	<i>79</i>
<i>Бабине літо Кам'яного Храму</i>	<i>90</i>
<i>Доставка майбутнього</i>	<i>103</i>
<i>Хмарне життя</i>	<i>117</i>
<i>Інший принцип</i>	<i>133</i>
<i>Маленька принцеса</i>	<i>145</i>
<i>Павутиння Аріадни</i>	<i>157</i>
<i>Фарадей, Вернадський, Шредінгер і жодного пінгвіна</i>	<i>178</i>
<i>Таємниця Живени</i>	<i>193</i>
<i>Гра на все життя</i>	<i>216</i>
<i>Річку перескочити</i>	<i>227</i>
<i>Перша Пісня Землі, або Прокляття Кайнозою</i>	<i>240</i>
<i>Полювання на Чугайстра</i>	<i>253</i>
<i>Гнат Персань на прізвисько Перс</i>	<i>262</i>
<i>Банка з метеликами</i>	<i>275</i>
<i>Кінець Періоду Інкубації</i>	<i>289</i>
<i>Операція «Троянська коліскова»</i>	<i>300</i>
<i>Чумацькі шляхи</i>	<i>319</i>
<i>Більше ніж дім (диптих)</i>	<i>333</i>

Посилка для серфера

Схованку від перехресного вогню висхідного Рекса та призахідної Регіни на пустельному березі Нового Понту знайти не так уже й легко. Але Макс знав одну місцинку, де в цю пору доби можна було милуватися затокою, не підставляючись під промені жодного з двох світил.

Руїни старої галери, що казна-яким дивом потрапила на гребінь дюни, та ще й замурувалась у ґрунт по саму ватерлінію. Уламки снасті наразі й створювали досить великий п'ятачок накладання двох тіней. Легкий бриз метляв клаптями вітрила, а знизу долинав тихий шелех прибою, що білів крізь хирлявий чагарник і обрідні пальми. В густому повітрі над затокою кружляли велетенські білі «чайки», за будовою крил більше схожі на птеродактилів. На дальньому пляжі довкола велетенської морської черепахи, що необачно виплила до берега, пустували місцеві дітлахи. Ось кому ані гадки!

Всівшись у тіні та спершись спиною об борт галери, Макс розв'язав сандалі та спочивав після втомливого сходження. Це пробачно новачкам, які ще не звикли до півторакратної гравітації. Розслабленим поглядом він ковзав по зелених хвилях затоки, що сягала за виднокрай, і неквапом розмірковував.

Як виник серфінг? Ну, з тими, які на дошках по морських хвилях – зрозуміло. Гребе собі жертва корабельної аварії, тримаючись за уламок, і раптом – велетенська хвиля. Заліз із переляку на дошку, і пішло-поїхало. А ми? Схоже, що прадавні стихійні серфери на кшталт нострадамусів, мессингів і ванг, теж починали ковзати після якихось життєвих катастроф. Це вже потім у морських серферів з'явилися спеціальні дошки, а в нас – чипи...

Або ж хакери? Теж були ті ще любителі доби інформаційної революції понишпорити там, де не можна. Хоча хакери, радше, ближчі до дайверів – більше спеці з сучасності, ніж із майбуття. Втім, усі нелегали, як дайвери, так і серфери, – одна братія. Ігри на біржах, тоталізатори, політика й інші царини, де хист передбачення чи ясновидіння можна конвертувати в тверду валюту. На чому й попадаємося. А далі – або робота на Контору, або... А на чому ж я попався?

На потилиці, в основі черепа, виник докучливий свербіж – фантомний біль від неіснуючого чіпа. Отже, йде хвиля. Затока Нового Понту блаженно тихомирна, але в інформаційному морі... Кляті конторські, так поспішали видерти чип, що пошкодили не лише слот, але й частину пам'яті. Чи може, свідомо копірсалися? Хоч це і незаконно, проте які закони їм писані? Трясця, на чому ж мене тоді взяли? Хоч убий, не пам'ятаю! Але що трапляється з бунтівниками, які відмовилися гарувати на Контору, – тепер знаю. Вони потрапляють сюди, в резервацію Новий Понт на четвертій планеті зірки Регіна в подвійній системі Регіна-Рекс.

На мить картина світу змінилася. Ані чайок, ані далекого пляжу з дітлахами, ані пальм. Затока осілась, обміліла й перетворилася на дзеркальне мертве мілководдя аж до небокраю. Макс мотнув головою, і колишня картинка повернулась. Оце-то хвиля! Навіть без чіпа накриває!

Свербіж посилювався, і Макс дістав із рясниць пончо глиняну люльку з дерев'яним цибухом і капшук із сушеними водоростями «трік-трак». Це допоможе хоча б частково послабити хворобливі відчуття.

Розпалюючи люльку, він помітив унизу людську фігурку в мишастій домотканій туніці з пальмового волокна. Фігурка підіймалася схилом, петляючи поміж пальм та кущів.

Макс упізнав Стаса – смаглявого кучерявого підлітка років чотирнадцяти, онука самої баби Віри. Саме тієї, що стала живою легендою в середовищі серферів, коли Макс іще пішки під стіл ходив. А потім Віра якось різко зникла.

Ходили намогливі чутки, що її схопили, й вона лягла під Контору. Аж ні, виявляється, вона ось де – в резервації.

Саме в резервації, а не в колонії. Створена в обхід конвенції про заборону колонізації заселених світів, резервація животіла в досить тяжких умовах. Жодного металу, ніяких розвинутих технологій. Господарі планети – рептилоїди в самому розпалі бронзової доби, ревно пильнують за цим, так само як і за непорушністю кордонів резервації. Цікаво, чим же їм заплатили за цю затоку та кілька десятків квадратних кілометрів прилеглої суші? Чи вони настільки практичні й завбачливі, що сподіваються задешево обзавестися технологіями більш розвинутої цивілізації? Можливо, вони розуміють, що час, необхідний для виникнення ідеї колеса, й час його виготовлення – просто несумірні. А Новий Понт уже зараз власними силами розвинув ткацтво, виробництво паперу і книгодрукування, виготовлення кераміки і скла, просувається в будівництві, вдосконалюючи рецептури бетону. Ось тільки руда тут не спостерігається. А ящери вперто не бажають торгувати металом, вважаючи його запорукою свого довічного панування.

– Привіт філософам-неробам! – перервав його роздуми Стас, піднявшись на гребінь дюни і не виявивши при цьому ані найменшої ознаки задишки. Ось що значить друге покоління місцевих, тобто народжених тут, в умовах підвищеної гравітації!

– Про що замислився наш Діоген від серфінгу? Про долю Понту й загадку цієї галери? – задерикуватو посміхнувся Стас.

Він ніколи не втрачав нагоди сягнути завдатками телепатії, що дісталися йому, вочевидь, у спадок. Незлецький, мабуть, вийшов би дайвер, йому б іще акваланг у вигляді чипа. Хоча сама баба Віра завжди була категорично проти і твердо припиняла будь-які спроби розвивати ці здібності.

– Привіт, Стасику! – з удаваною байдужістю видихнув Макс після глибокої затажки, не проминувши урезонити хлопчиська. Він-бо знав, як той не любить, коли його кличуть «Стасиком».

– Сам ти!.. – огризнувся хлопчина, усе ж влаштовуючись поряд у затінку. – Я, між іншим, до тебе із добрими дарунками. Ось тобі оладки від бабки, – і він розгорнув перед Максом згорток пальмового листа, в якому ховалися свіжоспечені в пряному соусі духмяні коржики. – А це, – хлопець дістав з-за паска маленький полотняний клуночок, – тобі з земного лайнера передали. Ми вчора з бабунею з ярмарку ящерів повернулися.

Відклавши люльку, Макс узяв із рук Стаса плаский, неправильної форми чорний камінь на шворці. Химерна заглибина, вирізана в центрі кругляка, здалася Максowi непевно знайомою. У підсвідомості спалахнула тьмяна іскорка, але одразу ж згасла. Гаразд, потім. Він надів шворку на шию й сховав камінь за пазуху.

– Ну, то як щодо галери? Розгадав? – хитрувато примружився Стас, спостерігаючи, як Макс наминає частування від баби Віри. – Штормом закинуло, чи у прадавніх ящерів тут верф була?

– Боюся, що ні те, ні те, – з повним ротом пробубонів Макс. – Гадаю, галера просто сіла на мілину, коли тут іще хлюпотіло море. І це не надто втішає... Та я про це краще побалакаю з твоєю бабунею. До речі, перекажи їй мої уклінні...

– Ну, добре, піду я! – Стас спритно підхопився, чи то зметикувавши, що аудієнція скінчилася, чи то поспішаючи у своїх хлоп'яцьких справах, певно більш захоплюючих, аніж стирчати в затінку поруч із нудним і млявим, наче старий дідуган, землянином. – Про всяк випадок запам'ятай: корабель «Марко Поло», другий штурман Дієго Ларсен.

Макс вирячився на хлопця, намагаючись усвідомити, навіщо це Стас викладає всю цю інфу, а той витлумачив його погляд по-своєму:

– Та не ліз я йому в голову, він сам відрекомендувався! Ну, все – бувай, серфере!

Нагадування про серфінг знову провернуло Макса до сверблячого болю в потилиці. Люлька згасла, і він поліз за пазуху за кресалом.

Рука одразу ж зачепила шворку з кругляком. Виймаючи новий амулет, Макс zarazом дістав і поворозку зі старим талісманом, привезеним іще з Землі. Це була звичайнісінька кварцова друза, але досить оригінальної форми. І тут від вигляду каменя і друзи, що лежали поруч на долоні, у Макса перехопило подих. Заглибина в камені достеменно повторювала форму друзи. «Посилка з минулого собі коханому» – сплигло звідкись із підсвідомості. І ключик від скриньки...

Він обережно вставив кристал у заглибину і злегка натиснув. Камінь миттєво розійшовся на дві частини, а на поли хламиди, що вкривали коліна Макса, впав «жучок» завбільшки з горошину.

Кліщ!!! Останній писк серфінгу – самоадаптивний чип. І до дідька всі слоти, налаштування й інший геморой!

А саме зараз іде хвиля... Хто зміг би втриматися?

Секунди зо дві Макс милувався кліщем, а потім рішуче приклав до потилиці й заплющив очі...

*
* *

Колісниця стрілою летіла пустельною рівниною, тягнена запрягом бурих пустельних вовків. У безгомінні загуслих сутінків чувся лише поскрип коліс і хрускіт коловоротів, що натягували тятиви станкових арбалетів. Обабіч мчали десятки таких самих запрягів з одним колісничним і двома вояками-арбалетниками. Зосереджено заряджаючи болтами свою залпову «артилерію» – восьмизарядні арбалети, бійці в черепахових обладунках і шоломах з кам'яного горіха виглядали хоч і дещо дивно, але досить войовничо.

Гарячково стискаючи держак кам'яного молота, Стен відчув, що його нерви в передчутті бійні натягнуті незгірш від арбалетної тятиви. Попереду вже мерехтіли вогні багать каравану ящерів, що став на ночівлю. Єдина місцина на весь караванний шлях, де немає можливості заночувати під захистом фортечних мурів.

Тому на цьому переході каравани завжди супроводжували подвійні, а то й потрійні вартові загони. Тож бій не обіцяв бути легким.

То і грець з ним. Нехай нас поляже вдсятеро більше, нехай навіть у паках не виявиться нічого цінного – лише непотрібне ганчір'я. Але ті, що залишаться живими, заберуть із собою обладунки і зброю – метал, має бути переплавленим. Не для мечів та панцирів. У поєднанні з порохом метал дасть нам те, що вам, рептилії, навіть і не снилося – вогнепальну зброю. Тоді задрижать ваші фортеці й упадуть межі резервації. Тоді й побачимо, плазуни, хто більше вартий сушитися в пустелі Нового Понту...

Бій розпочався раптово. На підступах до табору колісниці зустріли вершники, що вихопилися з бушу. Дозор ящерів. На скаку обсіпаючи нападників зливою стріл, загін відступив до табору, диким лементом попереджаючи основні сили про атаку. Табором метушилися темні постаті зі смолоскипами, барикади з возів наїжачилися десятками списів. У шоломі Стена вже стирчало декілька стріл, поруч у колісниці харкав кров'ю поранений побратим. У відповідь на хмари стріл у бік табору захурчали залпи арбалетних болтів із кам'яними наконечниками.

Випустивши свій залп, Стен зі списом і молотом сплигнув із колісниці й гайнув на барикади, де вже точилася кривава рукопашна сутичка у брязкоті металу по каменю та відблисках смолоскипів на обладунках. То праворуч, то ліворуч здійсмалися і вмиль опадали фонтанчики червоної та синьої крові.

Вістря списа зламалося вже при першому зіткненні з панциром, але це затримало ворога, що дало можливість молотові довершити справу. Далі, відкинувши списа, Стен обома руками вертів молот, трощачи все на своєму шляху... Доти, поки холодне гостре лезо не пропхалося поміж нагрудними черепашчачими панцирами й не вперлося в один зі спинних. Час застиг, а весь навколишній світ зібрався в одне жовте зміїне око з вертикальною зіницею, в якій танцювало полум'я смолоскипа. Мить – і його поглинула пільма.

* *
* *

Сонячне світло било просто в очі. Тінь остаточно пішла, тож Макс сидів на пекельному осонні, все ще так само прихилившись до уламків галери. Добре хоч велика жарка Регіна остаточно закотилася за обрій, і в самісінькому zenіті сяяв тільки маленький Рекс.

Сяк-так зав'язавши сандалі, Макс поплентався долі схилом. Поблукавши прибережними стежинами, він дістався посохлого річища струмка, що колись упадав у затоку. І тут його наче струмом пронизало відчуття, що він це вже колись бачив. Цю картинку, в цьому ракурсі. А може, на правду бачив? Раніше, в серфінгу? Прогнавши ману, Макс продовжив свій шлях і нарешті вийшов до невеликого охайного будиночка, зведеного з черепашнику та скріпленого цементом. Великі вікна виглядали як вітражі, складені з безлічі маленьких шматків скла різної форми, кольору та розмірів.

– Хазяї! – гукнув Макс в розчахнуті двері. – Приблудних нероб приймаєте?

– Заходь, Максик, заходь просто на кухню, – почувся голос баби Віри з глибини хати. – Я саме риби насмажила, а нагодувати й нема кого. Діти знов у морі затримуються, а Стас, телепень, як завжди, десь бігає. Не вгадаєш, коли йому обідати припече.

Посеред кухні, руки у боки, стояла дебела, але аж ніяк не брезкла, сива мулатка з великими добрими очима.

– Ну який ти нероба? Просто ще новенький, не адаптувався. За рік звикнеш, а тоді й пристанеш до такої-сякої роботи.

Макс скрушно похитав головою:

– Цілий рік почувати себе марним нахлібником?

– Ну чому ж марним? Ти ж до архіваріусів ходиш? Свої знання, ідеї, корисні спогади записуєш? А це для колонії, мабуть, найцінніше.

– Окрім жалюгідних знань і спогадів, я міг би більше користі принести...

– Знов ти за своє! – обличчя баби Віри разом споважніло. – Це все в минулому. Забудь – і слово навіть це при мені не згадуй! Сідай краще за стіл, поїж.

– Та я не про це, тітко Віро, – заперечив Макс, сідаючи за стіл. – Ось, приміром, галера. Адже не потрібно бути серфером, щоб збагнути, що вода відступила. А якщо врахувати, що Регіна і Рекс обертаються навколо спільного центру по еліптичних орбітах, то стане ясно, що крім річних коливань планета підпадає й під триваліші кліматичні цикли. Вода й надалі буде зникати. Мене й без серфу вже видіння доймають.

– Не ображайся, Максику, – лагідно всміхнулася господиня, накладаючи гостеві шматочки риби, – але ти тут не один такий розумний. Наші розумаки давно це зметикували й тепер пильно спостерігають за світилами та кліматом. Але їм наразі бракує даних, щоб з'ясувати, в який бік просувається процес і як далеко він зайде.

– Я знаю достеменно, – відрубав Макс. – Вода повністю витече з Нового Понту. Вся резервація перетвориться на пустелю.

На декілька секунд запанувала могильна тиша. Жива легенда серфінгу суворо дивилася на Макса, а той у відповідь скривив винувату міну.

– Ти що, – нарешті перервала мовчанку баба Віра, – ще ТАМ це бачив?

Макс заперечно похитав головою.

– Зрозуміло. Виходить, що тут... І як же ти примудрився?

– У всіх є свої маленькі таємниці, – безневинно відповів Макс, потупивши погляд у миску.

– А хочеш, угадаю? Дежавю накривало?

– Було сьогодні один раз, просто щойно, – така прозорливість баби Віри не могла не викликати подиву.

– Отже, ти сюди вже запливав, тільки не пам'ятаєш. І надіслав собі з минулого подарунок. І не вигадав нічого кращого, аніж кліщ. Який ми тобі з ярмарку й привезли. А тепер прагнеш з'ясувати подробиці, щоби спростити доставку.

– А ви хотіли би цьому завадити? – Макс вирішив не подавати виду, що Стас майже все йому вже вибобкав.

– Завадити? – поблажливо усміхнулася баба Віра. – Коли вже ти отримав посилку, значить, зашморг уже затягнувся. Тим більше що ти і голову встиг у цей зашморг захвати.

– Так уже і в зашморг!

– Так уже! Гаразд, – діловито зауважила господиня. – Їж рибу, мовчи як риба і слухай. Коли я тільки-но сюди потрапила, мене страшенно дратували провалини в пам'яті. Тоді я також вирішила утнути подібний фортель. Загадала, що мені потрібен щоденник із докладним описом усіх важливих подій, зметикувала, як його закодувати та як доправити, дочекалася дежавю і злила весь цей задум в минуле.

– І що, вийшло?

– Вийшло, – баба Віра, важко зітхнувши, втупилася у простір. – Ціла бібліотека сенсороліків з інтерфейсом також на кшталт кліща. Начепила і... як почала гортати! Стільки всього дізналась! І про себе, і про серферів, і про Контору.

– Ну, і?

– І половину не встигла переглянути. Спалили мій щоденник. Просто в голові. Боляче було...

– А хто спалив?

– А ти вгадай із першої спроби! Такому розумникові, як ти, варто було б спершу спрямувати свої аналітичні здібності не на галеру та інші дрібниці під ногами, а на те, що над головою. Не потрібно бути серфером, щоб здогадатися, що ми тут не залишені самі на себе. Контора напевно підвісила над Новим Понтом як мінімум одну автоматичну станцію стеження. На геостаціонарній орбіті. Я ось навіть онукові не даю бавитися своїм дайвінгом, хоч він і намагається пірнати без усіляких витребеньок... Тож викинь із голови... І в переносному, і найголовніше, у прямому сенсі.

– Та годі вже, тітко Віро, – мотнув головою Макс. – Що вони мені зроблять? Ну, сплять кліща, ну, боляче буде. Але далі Понту ж не зашлють!